

Handlingsplan för ökat valdeltagande

Inför val 2022

Innehållsförteckning

Handlingsplan för ökat valdeltagande.....	1
1. Bakgrund.....	3
1. Uppdrag och syfte	3
2. Nuläge valdeltagande i Huddinge kommun.....	3
Olikheter i valdeltagandet	3
Huddinges valdeltagande i olika grupper vid valen 2018.....	4
Kön och ålder	4
Utländska medborgare	4
Inrikes- och utrikesfödda	4
Funktionsnedsättning	5
3. Faktorer som påverkar valdeltagandet	5
4. Insatser för att öka valdeltagande.....	6
Förslag till insatser för ökat valdeltagande i Huddinge kommun 2022	6

1. Bakgrund

I verksamhetsplan för Trygghets- och delaktighetsberedningen 2022 finns uppdrag att ta fram en handlingsplan med insatser för att bidra till förutsättningar för ett ökat valdeltagande som ska genomföras i dialog med Valnämnden.

Som utgångsläge för arbetet med handlingsplanen används uppföljning och utvärdering från 2018 års handlingsplan. Förslag på insatser för 2022 är främst baserade på kommunens egna erfarenheter, men även andra kommuners erfarenheter. Vidare har forskningsbaserade analyser gjorts, samt kommunens egen kartläggning och analyser.

I kommunfullmäktiges Mål och budget för 2022 framgår att ökad tillgänglighet ska säkerställas vid valet.

1. Uppdrag och syfte

Uppdraget är att med befintliga resurser ta fram en handlingsplan med insatser för att bidra till förutsättningar för ett ökat valdeltagande. De valda insatserna ska vara erfarenhetsbaserade, kostnadseffektiva på kort och lång sikt, opartiska och så långt möjligt forskningsbaserade.

2. Nuläge valdeltagande i Huddinge kommun

Målsättningen enligt Mål och Budget är att valdeltagandet långsiktigt ska öka till 85 procent i valet till kommunfullmäktige, från nuvarande 79 procent.

Huddingebornas valdeltagande i riksdagsvalet har sedan 2002 kontinuerligt ökat från 80 procent till 84 procent 2010. I valet 2014 minskade valdeltagandet i riksdagsvalet med cirka 0,2 procentenheter, för att sedan åter öka med 1,4 procentenheter till 85 procent 2018.

Avseende kommunvalet är mönstret liknande, med en kontinuerlig ökning från 75,9 procent 2002 till 78,6 procent 2010. Ett tillfälligt trendbrott under 2014 visar en nedgång med 0,9 procentenheter till 77,7 procent, men 2018 ökade valdeltagandet igen med 1,3 procentenheter till 79,0 procent.

Olikheter i valdeltagandet

Valdeltagandet inom Huddinge kommun skiljer sig åt mellan olika områden, i likhet med många andra svenska kommuner. Vårby och Flemingsberg har ett lägre valdeltagande, som också haft en viss negativ trend, medan Stuvsta-Snättringe, Sjödalen-Fullersta samt Segeltorp utmärker sig med högre nivåer. Skillnaden mellan kommundelar med högt valdeltagandet och lågt valdeltagandet fortsätter öka, och även på valdistriktsnivå är skillnaderna stora.

Förstagångsväljare

Förstagångsväljare är intressanta att följa bland annat då erfarenheter från det första valet tenderar att påverka benägenheten att rösta i kommande val. För demokratins utveckling är det vidare viktigt att intresset för och deltagandet i demokratin förs vidare från generation till generation. Sedan tidigare är det känt att valdeltagande till riksdagsvalet bland förstagångsväljare är lägre jämfört med övriga befolkningen. Forskningen visar att fler 18-åringar röstar än 19–21-åringar, men skillnaden har helt försvunnit till nästkommande val.

I 2014 års val till kommunfullmäktige var valdeltagandet bland förstagångsväljare 76 procent, vilket jämfört med föregående val är en ökning med cirka en procentenhet. Men jämfört med valdeltagande i övriga befolkningen i Huddinge är valdeltagandet bland förstagångsväljarna nästan två procentenheter lägre. Skillnaderna i valdeltagande mellan kommundelarna är tydligt också bland förstagångsväljare.

Huddinges valdeltagande i olika grupper vid valen 2018

Nedan redovisas en övergripande analys kring hur valdeltagandet såg ut i olika målgrupper vid 2018 års val.

Kön och ålder

Generellt i Sverige röstar de yngsta och äldsta i lägre grad än övriga åldersgrupper. Kombinationen av kön och ålder tillsammans visar att unga kvinnor i åldrarna 18–29 år röstar i högre utsträckning än unga män i samma ålder, medan förhållandet är det motsatta bland de äldsta.

Huddinges statistik följer samma mönster:

- Valdeltagandet ökar succesivt med stigande ålder, från 76 procent upp till 83 procent för att sedan minska vid 65 år och äldre till 81 procent.
- Valdeltagande för män mellan 18-49 år ligger i nivån 73-74 procent, medan motsvarande siffra bland kvinnor i samma ålder är 78-81 procent.
- Bland äldre kvinnor 65 plus, minskar valdeltagandet från 85 procent vid 50-64 år till 80 procent vid 65 år och äldre.

Utländska medborgare

Valdeltagandet bland utländska medborgare i Stockholms län visar att utländska medborgare i Huddinge har bland det lägsta valdeltagandet i länet med 30 procent. Det kan jämföras med andelen svenska medborgare som röstar, som är 86 procent.

Inrikes- och utrikesfödda¹

Det finns stora skillnader i deltagandet i allmänna val mellan inrikes och utrikesfödda. Andelen inrikesfödda som deltog i senaste valet var 91 procent, medan andelen utrikesfödda var 56 procent.

Valdeltagandet bland utrikesfödda har koppling till vistelsetid i Sverige och bostadsområde. Valdeltagandet bland dem som vistades i Sverige mindre än 10 år,

¹ Utländsk bakgrund betyder enligt SCB:s definition man antingen är född utomlands eller har båda föräldrar födda utomlands. I Vårby är varannan invånare av utländsk bakgrund och i Flemingsberg 44 procent. Det kan jämföras med landets andel, där 26 procent är av utländsk bakgrund.

är cirka 39 procent i snitt. Motsvarande siffra för de som bott 10 år eller längre är 69 procent. Inom de respektive grupperna är dock spridningen stor mellan olika valdistrikt.

Funktionsnedsättning

I maj 2015 publicerade SCB rapporten Valdeltagande bland personer med funktionsnedsättning (SCB 2015a). Det var första gången valdeltagandet bland personer med funktionsnedsättning analyserades. Resultaten visar att valdeltagandet är lägre bland personer med funktionsnedsättning än bland övriga och att skillnaderna beror på typ av funktionsnedsättning.²

Nya nationella regler för att underlätta valdeltagandet för personer med funktionsnedsättning tillämpades för första gången vid de allmänna valen 2018. Dels handlar det om regler som gör det möjligt att rösta utanför ett röstmottagningsställe i de fall lokalen inte är tillgänglig för väljare med funktionsnedsättning alternativt använda ambulerande röstmottagare som ska underlätta för väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder har svårt att ta sig till ett röstmottagningsställe. Dels genom att tillåta partisymboler på valsedlarna för att underlätta för väljare som har svårt att tillgodogöra sig skrivet innehåll.

3. Faktorer som påverkar valdeltagandet

I flera nationella rapporter sorterar statsvetarna Sören Holmberg och Henrik Oscarsson de faktorer som huvudsakligen påverkar valdeltagandet i tre kategorier.

1. För det första påverkas valdeltagandet av institutionella faktorer, såsom valsystemets utformning. Valsystem med proportionella val brukar till exempel ge ett högre valdeltagande än majoritetsval. Därutöver påverkas valdeltagandet av tillgängligheten till röstningslokaler och av om röstningsförfarandet är enkelt.
2. För det andra har kontextuella faktorer betydelse, till exempel om valet anses vara viktigt och spännande, om det finns tydliga politiska alternativ, om valkampanjen varit engagerande och om det i allmänhet finns en hög grad av motivation i individens närhet.
3. Den tredje förklaringsmodellen som nämns av Holmberg och Oscarsson är individuella faktorer. Med det avses sådant som tillgång till olika resurser, till exempel tid, pengar, medborgerliga färdigheter, men även resurser i form av intresse och motivation. Även sådant som konsumtion av politiska nyheter, graden av förtroende för politiker och det politiska systemet främjar sannolikheten att rösta.

4. Insatser för att öka valdeltagande

Ansvaret för att mobilisera väljare till allmänna val vilar på de politiska partierna. Ansvaret för att på ett jämlikt sätt möjliggöra deltagande i valet för kommunens alla invånare vilar på kommunens tjänstemannaorganisation. Inom ramen för det ansvaret har Huddinge kommun en viktig roll när det gäller valets genomförande

² (SCB 2015,2018). [Deltagandet i de allmänna valen 2018 \(scb.se\)](https://www.scb.se/valdeltagandet-i-de-allmanna-valen-2018)

och de institutionella och i viss mån de kontextuella faktorerna för att bidra till förutsättningar för ett ökat valdeltagande.

Många av de åtgärder som varit framgångsrika i kommuner i landet tillämpades även i Huddinge i samband med valet 2018. Den försiktigt positiva utvecklingen i valdeltagandet i kommunen i det valet visar att flera av åtgärderna kan tillämpas med fortsatt positiv effekt också i samband med valet 2022. Några av åtgärderna kan förstärkas, och dessutom föreslås ett par nya åtgärder.

Antalet förtidsröstningslokaler med kvällsöppet har en konstaterad effekt på valdeltagandet, liksom tillhandahållande av många och lättillgängliga vallokaler.

Kommunen kan bidra till kunskap om det demokratiska systemet och dess processer. I detta kan rymmas information via olika kanaler och på olika språk om var, hur och vilka som kan och får rösta. Ungdomar, utrikesfödda samt människor med funktionsnedsättningar behöver möjligheter till denna kunskapsinhämtning.

Kommunorganisationen kan skapa forum för dialog för att öka kommuninvånarens intresse för den politiska processen. Ett exempel på forum är demokratidagar och årligen återkommande dialoger mellan skolelever och förtroendevalda.

Med utvecklingen av den digitala tekniken finns också möjligheter att kommunen via hemsida och sociala medier sprida debatter och information om valet.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällefrågor (MUCF) utlyser i januari 2022 statsbidrag för projekt som syftar till att stärka demokratin som exempelvis syftar till att öka valdeltagandet. För genomförande av ett sådant projekt krävs ett nära samarbete mellan kommun och det civila samhället.

I arbetet med att ta fram denna handlingsplan har erfarenheter hämtats från andra kommuners framgångsrika arbete med insatser för ökat valdeltagande.

Förslag till insatser för ökat valdeltagande i Huddinge kommun 2022

Insats för ökat valdeltagande	Ansvar	Uppföljning från 2018 inför 2022	Kostnadsbedömning
Skolval, fördjupningar, debatter (filmade)	(Inom ramen för skolväsendets nationella uppdrag) Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen Trygghets- och delaktighetsberedningen	Goda resultat vid genomförande 2018.	Arbetstid centralt valkansli. Arbetstid skola belastar inte valnämndens budget.
Ökat antal förtidsröstningslokaler med kvällsöppet	Valkansliet	Goda resultat vid begränsat genomförande 2018	Arbetstid röstmottagare.
Information om valet, vallokaler, förtidsröstning på flera språk (även med	Kommunikation Valkansli	Goda resultat vid begränsat	Arbetstid centralt valkansli.

hörseltolkning och på lätt svenska) på webb, i sociala medier och i samband med events.		genomförande 2018	Tryckkostnader. Arbetstid kommunikation belastar inte valnämndens budget.
Info till lokala media om Huddinges arbete för att ge förutsättningar för ökat valdeltagande	Kommunikation	Goda resultat vid genomförande 2018.	Arbetstid belastar inte valnämndens budget.
Valvärdar språkkunnig personal, med serviceuppdrag i enlighet med förändrade lagkrav. Alternativt Förstärkt bemanning röstmottagare.	Valkansli	Goda resultat avseende förstärkt bemanning röstmottagare vid genomförande 2018	Arbetstid valvärdar alternativt röstmottagare
Utbildning av servicecenter för att ge service till personer som sällan har kontakt med kommunen.	Valkansli	Goda resultat vid genomförande 2018	Arbetstid centralt valkansli. Arbetstid servicecenter belastar inte valnämndens budget.
Information till elever inom SFI om valet, vallokaler, förtidsröstning på flera språk.	(Inom ramen för skolväsendets nationella uppdrag) Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen	Goda resultat vid begränsat genomförande 2018	Arbetstid centralt valkansli. Arbetstid skola belastar inte valnämndens budget.
Fokus på valet i tidningen Vårt Huddinge utgåvor under 2022.	Kommunikation	Goda resultat vid genomförande 2018	Arbetstid belastar inte valnämndens budget.
Studiecirklar för personer med intellektuell funktionsnedsättning ("Mitt val").	Valkansliet i samarbete med studieförbund.	Goda resultat vid genomförande 2018	Arbetstid centralt valkansli
Aktiviteter kring valet på kommunens folkbibliotek (seniormässa, språkcafé).	Valkansliet, kultur- och fritidsförvaltningen	Goda resultat vid genomförande 2018	Arbetstid centralt valkansli. Arbetstid bibliotek belastar inte valnämndens budget.
Valdialog i olika kommundelar.	Trygghets- och delaktighetsberedningen, Valkansliet i samarbete med civilsamhället.	Goda resultat vid genomförande 2018	Arbetstid centralt valkansli.

Kvalitetssäkra tillgänglighet till val- och röstningslokaler, i enlighet med checklista från myndighet för delaktighet.	Valkansli	Goda resultat vid begränsat genomförande 2018	Arbets tid centralt valkansli. Eventuell konsultkostnad.
Ambulerande röstmottagare till särskilt boende och institutioner (lagkrav).	Valkansli	Goda resultat vid begränsat genomförande 2018	Arbets tid röstmottagare.
Rekrytering av röstmottagare med språkkunskaper.	Valkansli	Genomfört med goda resultat 2018	Arbets tid centralt valkansli.
Beredskap att ta fram skyltar till val- och förtidsröstningslokaler på flera språk.	Valkansli	Genomfört med goda resultat 2018.	Skyltkostnader. Arbets tid centralt valkansli. Arbets tid kommunikation belastar inte valnämndens budget
Marknadsföring av webbsändningar av kommunfullmäktige.	Kommunikation	Ny aktivitet	Arbets tid belastar inte valnämndens budget.
Beslut att skapa nya mindre valdistrikt till val 2022.	Valkansli	Genomfört.	Arbets tid centralt valkansli och röstmottagare.